

Βασίλης Σεβδαλής
Οικονομολόγος

Θέμα: Τέχνη και Ανάπτυξη

Κυρίες και Κύριοι,
Φίλες και Φίλοι,

Το θέμα της παρέμβασής μου λέγεται "Τέχνη και Ανάπτυξη". Για την καλύτερη παρουσίασή του, θα ασχοληθώ πρώτα με την έννοια της ανάπτυξης.

Κατά ένα γενικό ορισμό του D. SIERS, ανάπτυξη σημαίνει δημιουργία συνθηκών για την πραγματοποίηση της ανθρώπινης προσωπικότητας.

Κατά τον Βαϊτσο, ανάπτυξη είναι η δημιουργία εκείνων των οικονομικών συνθηκών και επιδόσεων, καθώς και των κοινωνικών τους επιπτώσεων, που επιτρέπουν την ολοκλήρωση της ανθρώπινης προσωπικότητας, στην ανάπτυξη του ατόμου και των συλλογικών δυνατοτήτων μιας κοινωνίας. Και συμπληρώνει σε αντιδιαστολή, ότι η οικονομική μεγέθυνση αναφέρεται στο μέγεθος της οικονομικής δραστηριότητας μιας χώρας.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια τάση διεύρυνσης της έννοιας της ανάπτυξης, ώστε να υπονοούνται με ανάπτυξη διαρθρωτικές αλλαγές, που ξεπερνούν τα όρια της οικονομικής σφαίρας και συμπεριλαμβάνουν αλλαγές που αφορούν στο πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και οικολογικό περιβάλλον.

Όταν μιλούμε για ανάπτυξη και αναπτυξιακά έργα, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τους ακόλουθους κυρίως προβληματισμούς:

1. Ποιά θα είναι η επίδραση του αναπτυξιακού έργου βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα στον τόπο και την ευρύτερη περιοχή.
 2. Πώς συνδέεται το έργο με τους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας.
 3. Ποιός θα ωφεληθεί από την κατασκευή και τη λειτουργία του έργου. Τοπικοί παράγοντες, εγχώρια και εισαγόμενα προϊόντα κ.λπ.
- Πώς θα επιδράσει στις ιδιαιτερότητες του τόπου.
Θα αναπροσανατολίσει τον τοπικό πληθυσμό σε νέες κατευθύνσεις.

5. Πώς συνάγεται το έργο στους γενικότερους αναπτυξιακούς στόχους της περιοχής π.χ. είναι τουριστικό έργο σε μια περιοχή με προσανατολισμό τον τουρισμό.

Φίλες και Φίλοι,

Θα προσπαθήσω τώρα να προσεγγίσω την δεύτερη έννοια του θέματος μου, που είναι η τέχνη.

Και αυτό βέβαια στο βαθμό που είναι αναγκαίο για την κατανόηση της παρέμβασής μου. Οι σκέψεις αυτές ανήκουν στον Αριστοτέλη και αναφέρονται στο έργο του Ράμφου "Μίμησις εναντίον Μορφής". Είναι ομολογουμένως δυσνόητες, καθώς και το αντίστοιχο έργο του Αριστοτέλη, θεωρείται το δυσκολότερο ίσως της αρχαίας ελληνικής Γραμματείας.

Κατά τον Αριστοτέλη η "Τέχνη τοποθετείται μεταξύ εμπειρίας και επιστήμης. Η εμπειρία αφορά το καθαρώς κατασκευαστικό μέρος της επεξεργασίας, ενώ η επιστήμη συνιστά γνώση".

Η Τέχνη είναι κινήσις προς ορισμένο αποτέλεσμα εκτός της, δύναμης με αντικείμενο την παραγωγή άλλου πράγματος.

Ο λόγος ζωοποιεί το έργο τέχνης, όπως ζωοποιεί ένα σώμα ή ψυχή δια κινητικής και τελικής μαζί αιτίας.

Ενώ η ψυχή ενυπάρχει στα φυσικά όντα, στα προϊόντα της Τέχνης προέρχεται, δηλαδή από τον δημιουργό τους.

Η τέχνη ενσαρκώνει τη σχέση δημιουργού και έργου, ενώ Μίμησις είναι η σχέση μεταξύ έργου και πραγματικότητας.

Για τον Αριστοτέλη η συγκίνηση - Η ηδονή - ανήκει στην τέχνη, δεν εντοπίζεται στην ψυχολογική αντίδραση του θεατή, πράγμα που εισήγαγε η αναγέννησις.

Ο δημιουργός συγκρατεί με την τέχνη του την τάξιν των δρωμένων πραγμάτων, το δε κοινό ανταποκρίνεται στα αισθήματα του έργου, δεν το συμπληρώνει με τα δικά του για να το δικαιώσει σ' αυτά.

Το έργο της τέχνης εναντιώνονταν αφ' ης στιγμής μετέχει στον παλμό της συνολικής υπάρξεως, μορφή του δε αποτελεί η ίδια του η ζωή.

Φίλες και Φίλοι,

Μετά τον σχολιασμό των εννοιών Ανάπτυξη και Τέχνη, ας έρθουμε τώρα στο συγκεκριμένο έργο, που είναι η διώρυγα του Ξέρξη. Αντισταυρόμαστε ότι πρόκειται για ένα έργο που στοχεύει στην τουριστική ανάπτυξη του τόπου.

Το ερώτημα που μπαίνει είναι, πώς εντάσσεται το έργο αυτό στο πλαίσιο μιας πολιτικής για τον τουρισμό. Θα κάνω την ένταξη, διατυπώνοντας θέσεις. Οι θέσεις αυτές είναι:

Πρώτη θέση:

Ο τουρισμός είναι αιχμή του δόρατος για την ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας.

Δεύτερη θέση:

Η τουριστική βιομηχανία αντιπροσωπεύει τον κύριο αιμοδότη για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Τρίτη θέση:

Η δημιουργία νέων μορφών τουριστικής ανάπτυξης είναι απαραίτητη για την προσέλευση περισσότερων, αλλά και "συναλλαγματικά αποδοτικότερων" τουριστών.

Τέταρτη θέση:

Η επίλυση προβλημάτων τουριστικής υποδομής αποτελεί πρώτη προτεραιότητα.

Κοιτάζοντας πιο κοντά τις θέσεις 3 και 4 μπορούμε να κάνουμε τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

(1) Η τέχνη σαφώς συμβάλλει στη δημιουργία νέων μορφών τουριστικής ανάπτυξης. Γιατί η τέχνη είναι πρωταρχικό στοιχείο του πολιτισμού μίας χώρας. Και η πολιτιστική μας κληρονομιά είναι το κύριο διαφοροποιό στοιχείο, που διαθέτουμε σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες μας, και επομένως πρέπει να προβληθεί και να ενσωματωθεί στην τουριστική λειτουργία.

Πρακτική απόδειξη για του λόγου το αληθές, αποτελούν οι χιλιάδες ή εκατομμύρια τουρίστες που έρχονται να επισκεφτούν τα έργα τέχνης στην Αθήνα και μάλιστα παρ' ότι γνωρίζουν και για το νέφος, και για το κυκλοφοριακό της πρόβλημα, και για το υψηλό κόστος παραμονής στην πόλη αυτή, και βέβαια και για τις κακές υπηρεσίες που προσφέρει (κακό σέρβις καθώς λέγεται).

(2) Οτι το κύριο πρόβλημα του ελληνικού τουρισμού, συνδέεται με την ελλειπή, ανεπαρκή ή και ανυπαρκτή υποδομή, είναι απ' όλους αναγνωρισμένο και δεν χρήζει περαιτέρω αιτιολόγησης.

Στον τόπο μας ιδιαίτερα, γνωρίζουμε πόσο εμποδίζεται η ανάπτυξη του τουρισμού μας από την ανεπαρκή οδική διασύνδεση.

Από την μή εκτέλεση της σύνδεσης Πολύγυρου - Ιερισσού, που βρίσκεται εδώ και 10 χρόνια στους σχεδιασμούς, και που περιορίζει κατά 40

χιλιόμετρα την απόσταση από Θεσ/νίκη. Όταν όλοι γνωρίζουμε ότι πρωταρχικό στοιχείο για την τουριστική ανάπτυξη ενός τόπου είναι η απόστασή του από το αεροδρόμιο.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες!

Μιλώντας εδώ για υποδομές θα ήθελα να σας θέσω ευθέως το εξής ερώτημα: θα συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού μας το άνοιγμα της διώρυγας του Ξέρξη; Γιατί πιστεύω δεν υπάρχει κανείς μέσα σ' αυτό τον χώρο που να αρνείται ότι οι διώρυγες αποτελούν έργα υποδομής, αφού και μεγάλα χρηματικά ποσά διατίθενται για την κατασκευή τους και πολλές φορές γίνονται ακόμη και πόλεμοι για τον έλεγχό τους.

Ενα τέτοιο έργο υποδομής πρέπει βέβαια να το δει κανείς στις σωστές του διαστάσεις που πηγαίνουν πολύ πιο πέρα από το τουριστικό και ιστορικό αξιοθέατο.

Να το δει σαν έργο, που σε βάθος χρόνου, θα βοηθήσει σε περαιτέρω δραστηριότητες, όπως η δημιουργία μαρινών ή επισκευαστικών και ναυτιλιακών δραστηριοτήτων.

Να το δει σαν το έργο που θα εξυπηρετήσει καλύτερα την θαλάσσια επικοινωνία με το Άγιον Όρος, που αποτελεί σήμερα καίριο σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη του τουρισμού μας.

Να το δει σε σχέση με την ανάπτυξη ολόκληρης της προς Αθω περιοχής που σύντομα θα αποτελεί αυτονομη αναπτυξιακή ενότητα, με ίδιους πόρους.

Και τέλος να το δει στα πλαίσια της ανάπτυξης της Βόρειας Ελλάδος, κέντρο της οποίας βρίσκεται ο νομός μας.

Γνωρίζετε όλοι ότι η Β. Ελλάδα στα επόμενα χρόνια, θα είναι κέντρο προσέλκυσης οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τις αγορές της νοτιοανατολικής Ευρώπης της Μεσογείου και των παρευξινίων χωρών.

Απόδειξη δε της δυναμικής αυτής αποτελεί το γεγονός ότι σε 7 χρόνια οι εξαγωγές της χώρας μας προς τις χώρες αυτές έφτασαν από 2 0 εκατ. \$ το 1989 στα 1. 00 εκ. \$ το 1996. Είναι δε ηλίου φαεινότερον, ότι οι ρυθμοί αυτοί ανάπτυξης θα είναι εντατικώτεροι, καθώς φαίνεται ότι οι χώρες αυτές πορεύονται προς την εδραίωση της Δημοκρατίας στο τόπο τους. Και όλοι γνωρίζουμε ότι η πραγματική ανάπτυξη σχετίζεται με την εγκαθίδρυση δημοκρατικών θεσμών.

Φίλες και φίλοι,

Επιτρέψτε μου εδώ μια μικρή ιστορική αναδρομή: Τί ήταν η διώρυγα του Ξέρξη; Ήταν διώρυγα;

πρώτον:

Ο Στράβωνας αναφέρει: Το ναυτικό στράτευμα, όπως προστάχτηκε από τον Ξέρξη, διέσχισε την διώρυγα, που είχε ανοιχτεί στην χερσόνησο του Αθωνα, και κατέληγε στον κόλπο όπου είναι η πόλη Ασσα και η Πλωρος, η Σισσος και η Σάρτη. Αναφέρει επίσης ότι ο Δημήτριος από τη Σκήψη δεν πιστεύει ότι κατορθώθηκε ο δίαυλος της διώρυγας.

δεύτερον:

Ο Φιλόστρατος αναφερόμενος στην παραμονή του Απολλώνιου στη Βαβυλώνα, μας πληροφορεί ότι στα ανάκτορα αναφερόταν τα επιτεύγματα του Ξέρξη και μεταξύ αυτών και η Τομή του Αθω.

τρίτον:

Ο πατέρας της Ιστορίας Ηρόδοτος, στο έβδομο βιβλίο του (Πολύμνια) περιγράφει πως έγινε η διώρυγα (23):

"23: Έσκαβαν λοιπόν το κανάλι με τον ακόλουθο τρόπο. Το έδαφος χωρίστηκε σε τμήματα αντίστοιχα προς τα έθνη των βαρβάρων και χαράχτηκε μια γραμμή στον ισθμό από τη Σάνη. Όταν η τάφρος έφτασε σε ένα ορισμένο βάθος, οι εργάτες που έσκαβαν στον πυθμένα έδιναν το χώμα σε άλλους που στέκονταν ψηλότερα πάνω σε βάρη που με χώμα της εκσκαφής έφτανε στην επιφάνεια του εδάφους, απ'όπου το μετέφεραν σε κάποια απόσταση. Όλα τα έθνη εκτός από τους Φοίνικες, έκαναν διπλή δουλειά, γιατί, όπως ήταν φυσικό, τα τοιχώματα γκρεμίζονταν στον πυθμένα, αφού το πάνω και το κάτω στόμιο του καναλιού είχαν το ίδιο περίπου πλάτος. Οι Φοίνικες, όμως, απόδειξαν κι εδώ - όπως και σε πολλά άλλα έργα - την εξυπνάδα τους. Όταν ήρθε η σειρά τους να δουλέψουν σε ένα τμήμα του καναλιού, έσκαψαν μια τάφρο διπλάσια από το πλάτος που απαιτούσε το κανάλι και σκάβοντας με κλίση, το στένευαν όσο προχωρούσαν προς τα κάτω, ώσπου στον πυθμένα το κομμάτι που είχαν αναλάβει είχε το ίδιο πλάτος με τα υπόλοιπα. Σε ένα λιβάδι εκεί κοντά ήταν ο χώρος, όπου συγκεντρώνονταν οι εργάτες, και η αγορά, όπου μεταφέρονταν αλεσμένα δημητριακά σε τεράστιες ποσότητες από την Ασία.

2. Τώρα που το ξανασέφτομαι, πιστεύω ότι το μόνο κίνητρο του Ξέρξη να φτιάξει αυτό το κανάλι ήταν μια διάθεση επίδειξης. Ήθελε να δείξει τη δύναμή του και να αφήσει πίσω του κάτι για να τον θυμούνται.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Εχουμε να κάνουμε με ένα αυθεντικό έργο, τη διάνοιξη της διώρυγας, έστω και αν τα τελευταία 100 μέτρα δεν ανοίχτηκαν.

Φίλες και φίλοι,

Μετά την ιστορική αυτή αναδρομή, μπαίνει για μένα το ερώτημα, ποιό πρέπει να είναι το περιεχόμενο αυτού του έργου.

Ερευνώντας το έργο τόσο με αναπτυξιακά κριτήρια όσο και με το σκεπτικό ότι είναι αυθεντικό έργο, καταλήγω στο εξής συμπέρασμα:

Το έργο της διώρυγας του Ξέρξη έχει ουσιαστικά δύο μορφές:

(1) Πρώτον, τη μορφή ενός έργου ανάπλασης του χώρου της πολιτισμικής μας κληρονομιάς με στόχο την τουριστική ανάπτυξη.

(2) Δεύτερον, την μορφή μιας διώρυγας, που πέραν του πρώτου στόχου, εμπεριέχει τα ακόλουθα επιπλέον αναπτυξιακά στοιχεία:

- α. Συμβάλλει στην γενικότερη ανάπτυξη της προς του Αθω περιοχής.
- β. Αναπτύσσει τις διαθαλάσσιες επικοινωνίες με το Άγιον Όρος
- γ. Συμβάλλει μακροχρόνια στην ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού.
- δ. Επιτρέπει την δια θαλάσσης επικοινωνία του νέου υπό σύσταση δήμου στην περιοχή.
- ε. Επιδρά θετικά σε άλλους κλάδους της οικονομίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την παρέμβασή μου αυτή δεν θέλω να θέσω υπό αμφισβήτηση την υπάρχουσα πρόταση για την ανάπλαση του κύρους της διώρυγας του Ξέρξη.

Ο τόπος αυτός είναι από τους πλέον αδικημένους αναπτυξιακά, για λόγους που δεν είναι της παρούσης.

Επομένως, κάθε έργο είναι και ευπρόσδεκτο και αναγκαίο.

Επειδή όμως αφορά μια σημαντική επένδυση, πλέον του ενός δις δραχμών, προτείνω την εκπόνηση οικονομοτεχνικής μελέτης, που θα εξετάζει, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των δύο μορφών αξιοποίησης της διώρυγας, δηλαδή τόσο της ανάπλασης, όσο και της διάνοιξης.

Χωρίς να θέλω να προκαταλάβω τα αποτελέσματα της τεχνοοικονομικής μελέτης, σε διάλογο με σχετικούς τεχνικούς, διαπίστωσα, ότι η διάνοιξη της διώρυγας αποτελεί έργο περίπου του ίδιου κόστους με την προγραμματισμένη επένδυση.

Συνεπώς:

Η διάνοιξη της διώρυγας μπορεί να αποτελέσει έργο τέχνης και ταυτόχρονα έργο μεγάλης πνοής, για το οποίο θα μας ευγνωμονεί ο τόπος και οι επόμενες γενιές.

